Türkmen ve Türkiye Türkçesinde Bazı Ortak Adların Anlam Farklılıkları Üzerine

Seyitnazar Ernazarov

Kelime bölüklerinin miktar bakımından en çok sözcüğü, dolayısıyla kavram alanlarını içeren isimlerin çoğunluğu, aynı bir yazı dili grubuna ait olan Türkmen ve Türkiye Türkçesinde genellikle benzer leksikal anlamlarda kullanılmaktadır. Bu kelimelerin birçoğu ise iki yazı dili için de ortaktır. Ancak bu, bütün isimlerin şekil ve anlam bakımından her iki yazı dilinde de olasılığı anlamına gelmez. Şöyle ki; isimlerin birçoğu, mânâyı anlatmak için her dilin kendi kelime hazinesinde bulunan, bazıları ise yabancı dillerden alınmış olan kelimelerle ifade edilmektedir. Meselâ,

> *açar-anahtar, ağtık-torun, asman-gökyüzü, avı-zehir, ayal-kadın, aydım-türkü, şarkı, bedre-kova, bice-kura, cora-kız arkadaş, çarva-göçebe, çiğit-çekirdek, çilim-tütün, sigara, damak-boğaz, gırtlak, doğan-kardeş, eñek-çene, gant-şeker, gurcak-bebek, garavul-bekçi, garındaş-akraba, gayçı-makas, gonamçılık-mezarlık, gövrüm-hacim, hasıl-ürün, mahsül, hoşa-başak, salkım, hovp-korku, tehlike, hüvdi-ninni, ırım-inanç, hurafe, ıs-koku, ıssı-sıcak, içalı-casus, içeğe-bağırsak, ilik-düğme, işlik-fiil, käşir-havuç, kerep-ağ, kövüş-ayakkabı, küyze-güğüm, küp, maşın-araba, maşk-egzersiz, matal-bilmece, mesge-tereyağı, narpız-nane, nebit-petrol, neşir-yayın, noyba-fasülye, olca-ganimet, orun-yer, derece, otlı-tren, önüm-ürün, mahsul, önümçilik-üretim, ösümlik-bitki, öyken-akciğer, pağta-pamuk, pıntık-tomurcuk, pil-kürek, pökği-top, pürs-tomruk, rezin-lastik, sakçı-nöbetçi, bekçi, salğıt-vergi, sapak-ip, iplik, sapak-ders, sayavan-şemsiye, selle-sarık, setir-sıra, sırkav-hasta, simap-civa, sumka-çanta, süle-yulaf, şah-boynuz, şaha-dal, şalı-pirinç, şar-küre, şemal-rüzgâr, şerebe-tuzlu su, şkaf-dolap, şüle-pirinç lapası, tağan-sacayak, teğmil-leke, tekce-raf, temen-büyük iğne, temençe-toplu iğne, temmäki-tütün, tor-ağ, tuzak, türme-hapishane, ukıp-yetenek, kabiliyet, uruş-savaş, ümür-sis, üns-dikkat, yağday-durum, yabı-dişi at, yekegapan-yaban domuzu, yelim-tutkal, yığnak-toplantı, yılğırış-gülümseme, zat-eşya, şey, zer-yaldız, altın, zey-rutubet vb.*

Buna karşın söz konusu yazı dillerinin kelime hazinesinde kullanılan ortak leksikal birimler, nicelik bakımından daha geniş bir sözlüksel alanı kapsamaktadır. Bu, söz konusu yazı dillerinin birbirine olan yakınlığının ifadesidir. Tabiî ki değişik coğrafyalarda yerleşmesi, birbirleri ile ilişkilerinin yüzyıllarca olmaması, söz konusu yazı dillerindeki birçok ortak leksikal-işlevsel birimlerde bazı fonetik farklılıkların kullanımına da yol açmıştır. Meselâ,

> *alma-elma, atır-ıtır, barmak-parmak, basğançak-basamak, beyni-beyin, bezeg-bezek, calbar-şalvar, cübi-cep, cübüt-çift, çağıl-çakıl, çarh-çark, çırmaşık-sarmaşık, çıbık-çubuk, çüy-çivi, damca-damla, dodak-dudak, dövlet-devlet, duralga-durak, duz-tuz, düye-deve, dırnak-tırnak, däne-tane, ädim-adım, gamçı-kamçı, ganat-kanat, gaplañ-kaplan, garpız-karpuz, goñşı-*

komşu, geçelge-geçit, gövre-gövde, gunça-gonca, gudrat-kudret, iññe-iğne, iym-yem, hovlı-avlu, kağız-kağıt, kapasa-kafes, karta-harita, kebelek-kelebek, keyp-keyif, kirey-kira, köñül-gönül, mive-meyve, mukdar-miktar, nağt-nakit, nokat-nokta, oñurga-omurga, ovlak-oğlak, oynavaç-oyuncak, öy-ev, pelte-fitil, pıçak-bıçak, pışırdı-fısıltı, pisse-fıstık, poçta-posta, pos-pas, sahıpa-sayfa, sallançak-salıncak, soğap-sevap, sübse-süpürge, süzgüç-süzgeç, şayat-şahit, şert-şart, şetdalı-şaftali, terezi-terazi, tirsek-dirsek, tovşan-tavşan, tovuk-tavuk, tüpeñ-tüfek, tüydük-düdük, tüykülik-tükürük, tagma-damga, tahya-takke, uçar-uçak, ütük-ütü, vağt-vakit, vezipe-vazife, yangıç-yakıt, yeññe-yenge, zıncır-zincir, zeytun-zeytin vb.

Bu şekildeki fonetik bakımdan biraz farklı veya aynı olan leksikal birimlerimizin genellikle aynı bir anlamda kullanıldığı görülmektedir. Ama bunlardan bazılarının söz konusu yazı dillerinde değişik anlamları ve nüanslarını ifade ederek, anlamsal-işlevsel bakımdan aynı dil ortamlarındaki farklı işlevselliğine de rastlanmaktadır. İşte bizi ilgilendiren de ortak leksikal birimlerimizin farklı biçimlerdeki kullanımıdır.

Türkiye Türkçesindeki *para* kelimesinin leksik karşılığı, Türkmen Türkçesinde *pul* kelimesi ile ifade edilmektedir. Türkmencede de *para* kelimesi, aktif olarak kullanılmaktadır. Ancak Türkmen Türkçesinde *para* kelimesi, yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık sağlanması için bir kimseye verilen rüşvet anlamını ifade etmektedir. Türkmen Türkçesindeki *para* kelimesinin ifade ettiği anlamında kullanılan *pul* kelimesi ise, Türkiye Türkçesinde birçok anlam içermektedir. *Türkçe Sözlük*'te gösterilen dokuz anlamından ikincisi, "Eskiden kullanılan akçeden küçük metal para" olarak nitelendirilen *pul* sözünün kullanımı da para ile ilgilidir. Diğer üçüncüsü ise, "Bazı giysilerde süs olarak kullanılan parlak, incecik, genellikle metal levhacık" mânâsını ve altıncı leksikal karşılık olan "Zool. Balıkların, sürüngenlerin ve bazı kuşlarla memelilerin vücudunu kaplayan boynuzsu, sert levhacık" anlamını, söz konusu sözcüğün Türkmen Türkçesindeki uygun leksikal anlam alanlarıyla bağdaştırmak mümkündür. Çünkü Türkmencede *Türkçe Sözlük*'ten getirilen *pul* sözünün bu üç anlamının hepsi bir çeşit gümüş parayı belirten *teññe* kelimesi ile ifade edilmektedir. Tarihi bakımdan Rusların 20 köpüklük para biriminin değerinde olan *teññe* kelimesi, sonradan Bağımsız Türkmenistan'ın metal parasına da verilen bir addır. Bazen Türkmencede bir metal para adını belirten *şayı* kelimesi de bu anlamlarda kullanılabilir. Genellikle de kadın giysilerinde süs olarak yer alan pulu anlatmak için *şayı* kelimesi aktif kullanılmaktadır. Ancak *balık pulu* sadece *balık teññesi* şeklinde ifade edilmektedir. *Pul* kelimesinin Türkiye Türkçesindeki *posta pulu*, *damga pulu* mânâsı, Türkmen Türkçesinde Rusçadan geçen *marka* kelimesiyle anlatılmaktadır: *Poçta markası*.

Söz konusu yazı dillerindeki bazı akrabalık kavramlarını belirten terimlerde

de anlam farklılıklarına rastlanmaktadır. Çocuğun dünyaya gelmesinde etken bir rolü üstlenen erkeğin adı Türkiye Türkçesinde *baba*dır. Türkmen Türkçesindeki *baba* kelimesi ise, çocuğun annesinin babasını anlatmaktadır. Türkmen yazı dilinde Türkiye Türkçesindeki *baba* kelimesi yerine ilk hecesi uzun söylenen *kaka* akrabalık terimi kullanılmaktadır. Bu anlamda bazı Türkmen ağızlarında *däde* kelimesine de rastlanmaktadır. Türkmen yazı dilinde ve Teke ağzında *däde* akrabalık terimi, çocuğun babasının kardeşini anlatmaktadır. Türkiye Türkçesindeki ilk hecesinde uzunluk olmayan *dede* terimi ise, babanın veya annenin babasını anlatmak için kullanılmaktadır. Derleme Sözlüğü'nde (C. IV, s. 1397) *dede* sözcüğünün 1) Genç baba ve 2) Ağabey anlamları gösterilmektedir. Daha ilginci ise, bu sözlükteki (C. VIII, s. 2599) *kaka* sözünün 1) Büyük kardeş, 2) Erkek kardeş ve 3) Süt kardeş anlamlarında ağızlardaki kullanımıdır.

Türkiye Türkçesindeki *kardeş* kelimesine, Türkmen Türkçesinde *gardaş* şeklinde benzer anlamda rastlanmaktadır. Ancak Türkmencede *gardaş* kelimesinin kullanım alanı çok dar olup, bunun yerini genellikle *doğan* sözcüğü almaktadır. Türkiye Türkçesinde kullanılan *doğan* leksikal birimi ise, Türkmencedeki *laçın* kelimesinin mânâsına uygun düşen bir yırtıcı kuşun adını belirtmektedir.

Türkmen Türkçesindeki küçük yaştaki oğlan veya kızı anlatan *çağa* kelimesinin anlamı, Türkiye Türkçesi kelime hazinesinde *çocuk* ile ifade edilmektedir. Tabiî Türkiye Türkçesinin ağızlarında "*çocuk, bebek*" anlamındaki *çağa* kelimesine rastlanmaktadır. (Bkz. *Türkçe Sözlük*, s.421). Bunlara karşın Türkmen Türkçesindeki aktif kullanımda olan *cocuk* kelimesi, domuz yavrusunu anlatmak için kullanılmaktadır. Söz konusu anlamsal-işlevsel benzerlik, *Türkçe Sözlük*'teki (s.1430) *küçük* sıfatının isim olarak "çocuk" anlamındaki dokuzuncu mânâsı, Türkmen Türkçesindeki *gücük* ismi ile karşılaştırıldığında da görülmektedir. Şöyle ki; Türkmencedeki *gücük* kelimesi, köpek yavrusunu anlatmaktadır. Türkiye Türkçesinin bazı ağızlarında *küçük* sözcüğünün *kuçka* kelimesi ile eşanlamlı olan "köpek yavrusu"nu anlatmak için kullanıldığı, *Derleme Sözlüğü*'nde (C. VIII, s. 2989, 3024) gösterilmektedir. Esasında söz konusu yazı dillerinde ortak leksikal birimlerimiz olan *it* ve *köpek* kelimelerinin kullanım alanlarında da farklılıklar vardır. Türkmen Türkçesinde *it* kelimesi, çok geniş bir leksikal anlam alanına sahiptir. *Köpek* kelimesi, sadece bunun erkeği için kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde ise *köpek* kelimesi geniş anlam alanına sahiptir. Buna bağlı olarak türeyen *köpekayası, köpekbalığı, köpek dişi, köpekkuyruğu* gibi birleşik kelimeler de nicelik bakımından çok geniş bir kavramsal alanı bildirmektedir. Ancak it kelimesi ile ilgili söylenen atasözleri de az değildir.

Söz konusu yazı dillerinde hayvan adlarını belirten bazı ortak leksikal birimlerimizin de farklı anlamlardaki kullanılışına rastlanmaktadır. Meselâ,

Türkmen Türkçesindeki *keyik* kelimesi ile Türkiye Türkçesindeki *geyik* sözcüğü, aynı bir hayvan adını ifade etmek için kullanılmamaktadır. Kaşgarlı Mahmud'un *Divanü Lugati't-Türk*'ünde (I, 26-16, 155-28, II, 8-27120-15, III, 168-10, 168-16) eti yenen yabanî hayvan anlamında olan *keyik*, Türkmen Türkçesinde Türkiye Türkçesindeki *ceylanı* belirten hayvanın, Türkiye Türkçesindeki *geyik* ise Türkmencedeki *suğun* adlı hayvanın adını belirtmektedir. Yırtıcı, etçil, memeli hayvan olan *kurdu* anlatmak için Türkmen Türkçesinde *gurt, börü* ve *möcek* leksikal birimleri eşanlamlı kelimeler olarak kullanılmaktadır. *Gurt* ve *böri* kelimeleri ile karşılaştırıldığında *möcek* sözcüğü daha geniş kullanım alanına sahiptir. Türkiye Türkçesinde ise, bu hayvan sadece *kurt* kelimesi ile anlatılmaktadır. Türkiye Türkçesindeki ikinci bir yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvanı belirten *kurt* kelimesi, Türkmen Türkçesinde de *gurt* şeklinde geçmektedir. Türkmen Türkçesinde söz konusu hayvanın bazı türlerini ifade etmek için *gurçuk* kelimesi de kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinin kelime hazinesinde bu anlamda *böcek* kelimesi yer almaktadır. *Böcek* eklem bacaklıların, altı bacaklı, çoğu kanatlı ve vücutları baş, göğüs, karın olarak eklemlerden oluşmuş hayvan sınıfına verilen bir addır. Türkmen Türkçesinde de *möcek* kelimesinin çok az da olsa aynı anlamdaki kullanılışına rastlanmaktadır. (Bkz. *Türkmen Diliniñ Sözlüği*, 1962, s.449). Ancak genellikle *möcecik* veya *mör-möcek* şekilleri yaygındır.

Türkiye Türkçesindeki bir evcil veya yabanî hayvanı anlatan *kedi* adının leksikal karşılığı, Türkmen Türkçesinde *pişik* kelimesi ile ifade edilmektedir. *Pişik* adı, Türkiye Türkçesinin birçok ağzında *pisik, pusuk, püsük, püssük, pisigen* varyantlarında kullanılmaktadır (*Derleme Sözlüğü* C. IX: 3460-3461). Türkiye Türkçesindeki *kedi* kelimesini hatırlatan *kädi* adı, Türkmencede çok aktif kullanılan bir sebze ismidir. Türkiye Türkçesinde bu sebze adı, *kabak* leksikal birimi ile ifade edilmektedir. Türkiye Türkçesinin Karakoyunlu, Iğdır-Kars ağızlarında bu mânâda *kado* isminin kullanıldığı *Derleme Sözlüğü*'nde (C. VIII, s. 2591) gösterilmektedir.

Söz konusu yazı dillerinde bir bitkiyi veya meyveyi belirten *erik* leksikal birimi de değişik anlamları ifade etmektedir. Türkmen Türkçesindeki *erik* isminin karşılığı Türkiye Türkçesinde *kayısı,* Türkiye Türkçesindeki *erik* kelimesinin karşılığı ise, Türkmencede *garalı* olacaktır. Türkiye Türkçesindeki *biber* Türkmencede *burç* ismi ile anlatılmaktadır. Türkiye Türkçesindeki *kara biber, kırmızı biber, dolmalık biber* kelimeleri, Türkmen Türkçesinde *gara burç, gızıl burç ve bolgar burç (bulgar burç)* şeklinde kullanılmaktadır. Söz konusu yazı dillerinin ikisinde de *burç* ortak leksikal biriminin benzer ve değişik anlamları mevcuttur. *Burç* isminin astrolojik anlamı, dillerin ikisinde de benzerdir. Ancak Türkmen

Türkçesindeki birbirini kesen iki çizginin, iki dizlemin oluşturduğu açıyı, iki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yeri belirten *burç* kavramı, Türkiye Türkçesinde *köşe* kelimesi ile anlatılmaktadır. Türkmenlerin büyük şairi Mahtumkulu:

Gulak salıp, bir köşede oturdım,

Ber-hä-bermiş, al-ha-almış bu dünyä.

(Mağtımgulı, *Saylanan Eserler*, Aşğabat, 1983, C. II, s. 39)

diyerek, *köşe* adını Türkiye Türkçesindeki anlamına göre kullanmıştır. Ama Türkiye Türkçesindeki kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısını anlatan burç kelimesi, Türkmen Türkçesinin kelime hazinesinde bulunmamaktadır. Söz konusu kavram alanı Türkmencede *başnya, diñ* kelimeleri ile ifade edilmektedir. Türkiye Türkçesindeki yukarıda geçen *köşe* kelimesi ise, Türkmen Türkçesinde *köçe* şeklinde kullanılmaktadır. Türkmencedeki *köçe* leksikal birimi Türkiye Türkçesindeki *sokak* kelimesinin ifade ettiği anlamına gelmektedir.

Söz konusu yazı dillerindeki bazı yemek adlarında da bir takım farklar görülmektedir. Meselâ, iki dilde de aktif kullanımda olan *börek* kelimesi, farklı yemekleri anlatmaktadır. Türkiye Türkçesindeki *börek* süzcüğünün sözlüksel karşılığı, Türkmencede *gutap* kelimesi ile ifade edilmektedir. Türkmenlerin böreği, Türkiye'de hazırlanan mantının hacim bakımından oldukça büyük olan bir yemek türünün adıdır. Türkmenlerin mantısı ise, özel bir tencerede değişik şekilde hazırlanan bir yemek türüdür. Undan yapılmış hamurun fırında, tandırda pişirilmesiyle hazırlanan esas yiyeceğimiz olan *ekmek* Türkmen Türkçesinde *çörek* adı ile bilinmektedir. Bazı Türkmen ağızlarında *nan* kelimesi ile de adlandırılmaktadır. *Çörek* ismi, Yomut lehçesinin batı ağzında "ince hamurun yağda kızartılmasıyla yapılan ve Türkmen yazı dilinde *çelpek* adı verilen yiyecek" anlamına gelmektedir. Türkiye Türkçesinde de *çörek* ismi mevcuttur. Az yağlı, bazen şekerli ve yumurtalı, gevrekçe bir hamur işinden elde edilen bu çörek, Türkmencede *köke* veya *külçe*dir. Söz konusu yazı dillerinde *şeker* kelimesinin kullanımında da ilginç anlatım farklılığı görülmektedir. Türkiye Türkçesindeki *şeker* kelimesi çok geniş bir anlam alanına sahip. Türkmencedeki *şeker* ise Türkiye Türkçesindeki şekerlerin sadece bir türünün adıdır. Bu anlamda Türkmencede eşanlamlı *gant* kelimesi de kullanılmaktadır. Türkmen Türkçesinde Türkiye Türkçesindeki *şeker* kelimesinin anlamını esasında sıfat olan, sonra substantivleşen, yani adlaşan *süyci* ismi anlatmaktadır. Aynen bunun gibi, Türkiye Türkçesindeki aslında sıfat olan *tatlı* kelimesi şekerle veya şekerli şeylerle yapılan yiyeceklerin adı olarak bilinmektedir. Türkmen Türkçesindeki *datlı* kelimesi ise, sadece sıfat olarak *lezzetli, tatlı* anlamını ifade etmektedir.

Söz konusu yazı dillerinde bazı kıyafet belirten ortak isimlerimizde de mânâ farklılıklarına rastlanmaktadır. Türkiye Türkçesinde kıyafet anlamındaki *kılık* kelimesi Türkmencede *gılık* şeklinde kullanılmaktadır, ancak belirttiği anlamı, kıyafetle ilgili olmayıp, Türkiye Türkçesindeki eş anlamlı olan *huy, karakter* kelimelerinin anlamını ifade etmektedir. Türkiye Türkçesinde başa giyilen giysinin adı *başlık* kelimesi iledir. Söz konusu *başlık* ismi, bundan başka da bir çok anlamlara sahiptir (*Türkçe Sözlük*'te 7 anlamı gösterilmektedir, s. 240). Türkmencede ise, başa giyilen genel nesnenin adı *telpek*dir. Ancak Türkmen Türkçesinde de aktif kullanıma sahip olan *başlık* isminin temel anlamının Türkiye Türkçesindeki bir kurulun, toplantının, dairenin başkanını belirten *başkan* isminin anlamına uygun düştüğü görülmektedir. *Plaş, trençkot* gibi üst giysilerin başa giyilen bölümünün Türkmencede *başlık* olarak adlandırılması çok ilginçtir. Türkiye Türkçesindeki ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysiyi belirten *yelek* ismi, Türkmen Türkçesinde *yeñsiz* olarak bilinmektedir. Türkmencedeki *yelek* ismi ise, kuş tüyüne verilen addır.

Söz konusu yazı dillerinde bazı doğa olaylarının adlarını ifade eden isimlerde de anlam farklılıklarına rastlanmaktadır. Buna *yağış* ve *yağmur* isimleri örnek olabilir. Türkiye Türkçesinde *yağış* kelimesiyle ifade edilen ismin anlamı, Türkmen Türkçesinde *yağmır*, Türkmen Türkçesinde *yağış* kelimesiyle ifade edilen ismin anlamı ise, Türkiye Türkçesinde *yağmur* ismi ile verilmektedir. *Yaz* kelimesinin anlattığı mevsim de söz konusu yazı dillerinde aynı değildir. *Yaz* ismi, Türkiye Türkçesinden farklı olarak, Türkmen Türkçesinde ilkbaharı anlatmaktadır. Buna karşın yaz mevsimi, Türkmencede *tomus* ismi ile ifade edilmektedir. *Iklım* ismi, Çağdaş Türkmencede ülke, diyar anlamına gelmektedir. Türkiye Türkçesinde de *iklim* ismi, eskiden bu anlamda kullanılmıştır. Ancak Çağdaş Türkiye Türkçesinde söz konusu kelime, hava yuvarı olaylarının ortaklaşa gerçekleştirdikleri etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu anlatmaktadır. Türkiye Türkçesinde yaşam, dirim, ömür gibi birçok anlam nüanslarını içeren *hayat* ismine karşılık olarak Türkmencede *durmuş* ismi kullanılmaktadır. Türkmen Türkçesinde *avlu* veya *avlu duvar*ını veya bir yerin çevresine balçıktan, tuğladan veya ahşaptan yapılan duvarı belirten *hayat* kelimesinin *avlu* anlamı, Türkiye Türkçesinde de vardır. Şöyle ki, *Türkçe Sözlük*'te (s.965) bu kelimenin bazı ağızlarda *balkon* ve *sundurma* anlamında kullanıldığı gösterilmektedir.

Söz konusu yazı dillerinin kelime hazinesinde yer alan *yatak* sözcüğü de değişik anlamlarda kullanılmaktadır. Şöyle ki; Türkmen Türkçesinde hayvan sürülerinin barındırıldığı *ağıl* kavramını ifade eden *yatak* kelimesi, Türkiye Türkçesinde birçok değişik mânâyı anlatmaktadır. Bunun uyumak, üzerinde

yatılabilecek eşyayı anlatan karşılığı, Türkmencede *düşek, düşekçe* kelimeleri ile ifade edilmektedir. Türkiye Türkçesinde *döşek* kelimesi de belirli bir ölçekte söz konusu kavram alanını içermektedir. Türkiye Türkçesindeki *mis* kelimesi güzel kokulu bir maddeyi ifade etmek için kullanılırken, Türkmen Türkçesindeki *mis* kelimesi *bakır* madenini anlatmaktadır. Türkmen Türkçesindeki *sim* kelimesi *metal tel* anlamına gelirken, Türkiye Türkçesindeki eskiden gümüş anlamında kullanılan *sim* kelimesi gümüş görünüşünde ve parlaklığında olan iplik adıdır. Türkmencedeki kız istemek için kız evine gönderilen kişi, dünürcü anlamını ifade eden *savçı* kelimesi, Türkiye Türkçesinde *savcı* şeklinde ve "devlet adına ve yararına davalar açan, kamu haklarını ve hukuku yerine getirmek üzere yargıç katında sanıkları konuşturan görevli"yi anlatmaktadır. Türkmencede bu anlamda Rus dilinden alınan *prokuror* kelimesi kullanılmaktadır. Bunlardan başka söz konusu yazı dillerinde ortak kelimeler olarak belirlenebilen *öyke-öfke, gahar-kahır, yazıcı-yazar, çöp-çöp-hapa, oy-oy-ses, çuval-halta-çuval, kine-kin, hat-hat-yol, oda-otağ-çadır, saçak-seçek, sofra-supra, kürsi-kürsü-tribuna-sandalye* gibi sözcüklerin kullanılmasında bazı anlam farklılıkları görülmektedir. Böylece daha geniş bir şekilde söz konusu yazı dillerindeki ortak leksikal birimlerin sözlüksel-anlamsal yapılanmaları ve bunların cümle içindeki kullanım özellikleri ele alınarak, kapsamlı bir bilimsel çalışma yapılabilir.

Genel olarak şöyle bir sonuca varmak mümkündür: En yakın akraba dil ailesinde yer alan söz konusu yazı dillerinin ortak sözcüklerinin benzer veya değişik anlamlarda kullanılmakta olduğunun belirlenmesi, hem Türk yazı dillerinin eğitim ve öğretimi hem de Türk sözlükçülüğünün gelişimi açısından yararlı olacağının kanısındayız.

Kaynaklar

Derleme Sözlüğü, C. IV., VIII, IX, Ankara: TDK Yayını.

HAMZAYEV, M. Y., (1962). *Türkmen Diliniñ Sözlüği*, Aşgabat.

KAŞGARLI MAHMUT, *Divanü Lugati't-Türk I, II, III*, (Çev.: Besim ATALAY), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

Mağtımgulı, Saylanan Eserler, II., Aşğabat 1983.

Türkçe Sözlük, Ankara: TDK Yayını.